

Víra v dějinách

O víře (v našem smyslu, zahrnujícím i kosmickou dimenzi) můžeme mluvit jen tam, kde se něco děje, dále v oblasti dění jen tam, kde je nějaká aktivita (kde se děje něco aktivně, tj. kde je něco aktivně vykonáváno), a protože o aktivitě můžeme mluvit jen tam, kde jsou nějaké aktivní subjekty, nemůžeme očekávat, že víru (jako fenomén) Cesta k náležitému pochopení, co to je „víra v dějinách“, se ovšem nemůže obejít bez náležitého porozumění skutečným historickým kontextům, uprostřed kterých k oněm aktivitám, jež můžeme označit za aktivity víry (život z víry apod.), skutečně došlo, takže nějaký teoretický výklad o tom, „co“ to je „víra“, vyňatý z dějových a dějinných kontextů a izolovaně od nich postihující jakousi „podstatu“ víry, není možný. I když víra má velmi hluboké kořeny a sahá až k samým nejnižším, nejhlubším základům všeho dění, nemůže být nikdy myšlenkově uchopena jako intencionální „předmět“ resp. za pomoci intencionálního „předmětu“, zbaveného časovosti. To je důvodem toho, proč jakýkoli výklad víry, který se nemá minout svým cílem a smyslem, musí pracovat také narativně, tedy užívat také formy vyprávění. A protože vyprávění není možné leč v jazyce (mluvě), platí zejména na vyšších úrovních – a tudíž eo ipso bezpodmínečně na úrovni lidské – že kultivace života z víry se neobejde a nemůže obejít bez prostřednictví jazyka, vyprávění a tedy „slyšení“ (a na nižších úrovních přinejmenším bez mimořádného významu napodobování, přesněji vlivu příkladu a mimeze). Kosmologicky se z této skutečnosti (takto nahlédnuté) může odvodit, že víra od těch extrémně nízkých, nejnižších úrovní není jen spjata s výkonem aktivit, nýbrž také s reaktivitou, s výkonem „reaktivit“. Tím bychom ovšem už opouštěli téma, jímž je místo víry v dějinách; je však zřejmé, že nejen v dějinách, ale univerzálně platí, že víra je jen tam, kde se něco aktuálně děje, že je tedy nutně spjata s oním zvláštním (a problematickým) aeternum nunc (které ergo musí být také nově a odlišně koncipováno). Vztah mezi vírou a dějinami (i ději vůbec) je třeba chápat obráceně, než bývá zvykem: víru nelze „najít“ a jako nalezenou „uchopit“ v dějinách, tj. jako součást dějin, ani jako nějakou ingredienci dějin, ale celé dějin (a veškeré dění vůbec) je bez „víry“ v určitém pojetí (a to naše je pokusem o takové pojetí) nejen nemyslitelné, ale řečeno mnohem radikálněji: je nemožné.

(Písek, 080719-1.)